compounds of which it is the latter part; e. g. श्रुतिविरोधान्न कुतर्कापसदस्यात्मलाभः. Also read, but less correctly अपशद्. E. सद् with अप, krit aff. अच्.

अपसमम् Bahuvr. and Avyayíbh. (Probably.) In the past year, last year. Comp. अपरसमम्. E. अप and समा.

अपसर Tatpur. m. (-रः) A valid reason (liter. a way-out). Comp. अनपसर. E. सृ with अप, krit aff. अप्.

अपसरण Tatpur. n. (-णम्) Moving off, going away from, retreating. E. सृ with अप, krit aff. ल्युट्.

अपसर्जन Tatpur. n. (-नम्) [1] Abandonment, relinquishing. [2] A gift or donation. [3] Final deliverance or beatitude. Comp. अपवर्जन and अपवर्ग. E. सृज् with अप, krit aff. ल्युट्.

अपसर्प Tatpur. m. (-र्पः) A secret emissary or agent, a spy. Also अवसर्प. E. सृप् with अप, krit aff. अच्.

अपसर्पक m. (-कः) The same as the preceding. E. अपसर्प, taddh. aff. कन्.

अपसर्पण Tatpur. n. (-णम्) Going away from, retreating, flying. E. सृप् with अप, krit aff. ल्युट्.

अपसलवि Bahuvr. and Avyayíbh. (ved.) [1] Not from the right to the left, i. e. from the left to the right; the reverse of प्रसलवि and प्रदक्षिण; and the same as अपसव्यम् II. [2] The space between the thumb and the forefinger, the space considered as sacred to the Manes and wherefrom the oblations to the latter are made. Comp. पितृतीर्थ and the following; *Raghunandana* in the *Śráddhatattwa*: तथा च गोभिलगृह्यम्। .... इति सव्येनैव पाणिना सूत्रतन्तुं गृहीत्वा। अपसलवि पूर्वस्यां कर्ष्वां पिण्डे निदध्यात्। पितुर्नाम गृहीत्वा। असावेतत्ते वासो ये चात्र त्वामनु यांश्च त्वमनु तस्मै ते स्वधेति। अप उपस्पृश्य। एवमेवेतरयोः सव्येनैव पाणिना उदकपात्रं गृहीत्वा। अपसलवि पिण्डानामुपरि सिञ्चेत्। .... एषामर्थः .... 'सपुष्पं जलमादाय तेषां पृष्ठे पृथक्पृथक्। अप्रदक्षिणं नेनिज्याद्गोत्रे नामानुमन्त्रितम्'। इति ब्रह्मपुराणवचनात्। अपसलवि पितृतीर्थेन प्रदेशिन्यङ्गुष्ठयोरन्तरा अपसलवि अपसव्यं वा तेन पितृभ्यो निदधातीति भट्टभाष्यधृतगृह्यान्तरादपसव्यशब्देन पितृतीर्थमुच्यते। अस्मादेव वचनात्। तथा च मनुः। प्राचीनावीतिना सम्यगपसव्यमतन्द्रिणा इत्यादि (*Manu* 3. 279.) &c. E. अप and सलवि. For the meaning of अप in this word comp. अपदिशम्.

अपसव्य I. Bahuvr. 1. m. f. n. (-व्यः-व्या-व्यम्) [1] Not left, right; the same as दक्षिण. — अपसव्यं कृ, to keep the right side towards one, (comp. प्रदक्षिणं कृ), or to put on the right shoulder (scil. the sacrificial thread). [2] Contrary, adverse.

2. n. (-व्यम्) [1] The sacrificial thread worn over the right shoulder and passed under the left, at Śráddhas; comp. प्राचीनावीत. [2] (In Astronomy) defined thus: तारायहाणां चतुर्धासंगरान्तर्गतापरं युग्मम्; e. g. in the *Vasishtha-Siddhánta*: अंशादूने ऽपसव्याख्यं युग्ममेको ऽत्र चेदणु.

II. Avyayíbh. (-व्यम्) The same as अपसलवि in both meanings; comp. also the quotation under this word. E. अप and सव्य.

अपसव्यक m. f. n. (-व्यकः-व्यिका-व्यकम्) The same as अपसव्य I. E. अपसव्य, taddh. aff. कन्.

अपसव्यवत् m. f. n. (-वान्-वती-वत्) With the sacrificial cord worn over the right shoulder (see अपसव्य I. 2.); as a Śráddha at the performance of which it is worn. E. अपसव्य, taddh. aff. मतुप्.

अपसार Tatpur. m. (-रः) [1] Going out or away. [2] Egress, passage for going forth, a sally port; e. g. विस्तीर्णतातिवैषम्यं रसधान्येध्मसंग्रहः। प्रवेशश्चापसारश्च सम्पेता दुर्गसंपदः॥. E. सृ with अप, krit aff. घञ्.

अपसारण Tatpur. n. (-णम्) Removing, driving away, expelling; e. g. (मुष्टिपीडम्) ... इत्यनेन चौर्यापसारणमपि कविभिर्वर्ण्यते. E. सृ in the caus., with अप, krit aff. ल्युट्.

अपसारित Tatpur. m. f. n. (-तः-ता-तम्) Removed, driven away, expelled; e. g. ततो जालादपसारितः स्थलादुत्प्लुत्य गम्भीरं नीरं प्रविष्टः; or (शृगालः ..... नीलीभाण्डस्वामिना ....) दूरे नीत्वापसारितः. E. सृ in the caus., with अप, krit aff. क्त.

अपसार्वसेनि Avyayíbh. Except Sárvasení. E. अप and सार्वसेनी.

अपसिद्धान्त Tatpur. m. (-न्तः) [1] A false conclusion; e. g. मूर्तत्वाद्घटादिवत्समानधर्मापत्तावपसिद्धान्तः '(to say that the Soul is limited) is a false conclusion, for this would lead to assert that, from its having shape, it shares in the properties of material substances (as in those of perishableness &c.)'; or आनन्दाभिव्यक्तिर्मुख्यमोक्ष इति नवीनवेदान्तिनामपसिद्धान्त एवेति धिक् 'to maintain that manifestation of happiness is real liberation is a wrong conclusion of the modern Vedántists: shame (on such twaddle)'. [2] (In the Nyáya philosophy.) Logical inconsistency in argumentation, viz. arguing so as to come in contradiction with the tenets of one's own school; one of the twenty two निग्रहस्थान or failures in discussion which lead to the defeat of the disputant; more especially it is thus defined: सिद्धान्तमभ्युपेत्यानियमात्कथाप्रसङ्गो ऽपसिद्धान्तः '*apasiddhánta* is argumentation without regard to the definitions contained in the tenets of a school which one has adopted as his own'. — The commentator adds however that there is no अपसिद्धान्त or inconsistency of this kind, if one differs merely in a special topic from the authority of his school: यस्त्वेकदेशिमतेन कथामारभते तस्य शास्त्रकाराभ्युपगमविरोधे नापसिद्धान्तः; 'the Saugatas', he says, 'do not consider logical inconsistency as a defect, but that is another question' (सौगतास्त्वपसिद्धान्तं दूषणं न मन्यन्त इत्यन्यदेतत्). E. अप and सिद्धान्त.

अपसीर I. Tatpur. m. (-रः); II. Bahuvr. m. f. n. (-रः-रा-रम्); and III. Avyayíbh. (-रम्); it has the same meanings as अपलाङ्गल and is also udátta on the last syllable. Comp. the remark s. v. अपकुक्षि. E. अप and सीर.

अपसृप्ति Tatpur. f. (-प्तिः) Going away from, quitting; e. g. *Śankara* in his comm. on a *Ved. Sútra*: जीवस्य ... शरीरादपसृप्तिः. E. सृप् with अप, krit aff. क्तिन्.

अपसौवीरम् Avyayíbh. Except Sauvíra. E. अप and सौवीर.

अपस्कर Tatpur. m. (-रः) [1] Any part of a carriage, except the wheel. [Some comm. on the *Amarak.* II. 8. 2. 23. include the wheel, e. g. *Ráyamukuta*: अक्षयुगचक्रादिकम्; but *Bhánudikshita* is apparently more in harmony with the context of the Amarak. 'रथाङ्गमपस्करः। चक्रं रथाङ्गम्', when he excepts the wheel: द्वे चक्रभिन्नस्य रथारभकस्य; and *Vallabhagaṅi* on Hemach. 3. 422. (or verse 758) also comments: चक्रादन्यानि रथस्याङ्गानि आरभकाणि रथाङ्गानि अपस्करा इत्यन्वयः.] [2] The organs of generation and the anus (i. e. the parts of the body whence dirt proceeds). [3] Fæces, ex-